

Social Work & Education

©SW&E. 2026

УДК 364-781.72-053.6-055.52:305]:004.8-026.45(045)

DOI: 10.25128/2520-6230.26.1.1

Олена БСЛОЛІПЦЕВА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи
комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, 61050, Харків,
провулок Руставелі, 7.
beloliptseva27@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-3240-3985>

Катерина ВОЛКОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальної роботи
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, 61050, Харків,
провулок Руставелі, 7,
volkova.katya@meta.ua
ORCID ID 0000-0003-195-3295

Статус статті:

*Отримано: грудень 22, 2025**1-шерезцензування: січень 25, 2026**Прийнято: березень 30, 2026*

Белоліпцева, О., Волкова, К. (2026). Інтеграція штучного інтелекту в гендерно чутливу соціальну роботу з підлітками та їхніми батьками: можливості кар'єрного консультування й профорієнтаційної підтримки в закладах освіти в умовах цифрової трансформації. *Social Work and Education*, Vol. 13, No. 1. pp. 8-21. DOI: 10.25128/2520-6230.26.1.1

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВУ СОЦІАЛЬНУ РОБОТУ З ПІДЛІТКАМИ ТА ЇХНІМИ БАТЬКАМИ: МОЖЛИВОСТІ КАР'ЄРНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ Й ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Анотація. У статті досліджено інтеграцію штучного інтелекту (ШІ) у практику соціальної роботи в освітньому середовищі, з особливим акцентом на підтримку професійного самовизначення підлітків із вразливих категорій. Аналізуються міжнародні та вітчизняні підходи до застосування ШІ у сфері освіти, кар'єрного консультування й гендерно чутливої соціальної роботи. Обґрунтовується необхідність поєднання цифрових технологій з етичним супроводом фахівців. Представлено міждисциплінарну модель, яка поєднує педагогіку, соціальну роботу, гендерні студії та освітні технології, передбачаючи персоналізовану підтримку підлітків на основі ШІ-інструментів. Наголошено на ролі фахівця з соціальної роботи як інтегратора цифрових рішень та живої взаємодії, що забезпечує інклюзивність, гуманістичність і професійну ефективність консультування. Визначено ключові виклики, зокрема: обмежений доступ до якісного кар'єрного консультування для вразливих категорій молоді, нерозвинена цифрова інфраструктура у школах, відсутність гендерного компоненту в існуючих освітніх програмах. Метою дослідження є розробка та теоретичне обґрунтування структури моделі інтеграції ШІ в практику соціальної роботи з підлітками, орієнтованої на підтримку професійного самовизначення.

Аналіз сучасних досліджень і прикладів закордонної практики свідчить, що саме поєднання цифрових інструментів із живою взаємодією має найбільший потенціал у профорієнтації підлітків. Стаття окреслює також перспективи подальших досліджень, включно з емпіричною апробацією моделі, формуванням стандартів гендерно чутливих цифрових сервісів та підготовкою соціальних працівників до роботи у нових умовах цифрового середовища.

Інтеграція штучного інтелекту в соціальну роботу у сфері освіти відкриває нові можливості для підтримки професійного самовизначення підлітків, особливо з уразливих соціальних груп. Запропонована структура міждисциплінарної моделі демонструє, що ефективне впровадження ШІ можливе лише за умов поєднання технологічних рішень із гуманістичним підходом, етичним супроводом та активною участю фахівців соціальної сфери. Визначені структурні блоки моделі дозволяють гнучко адаптувати її до різних освітніх контекстів, забезпечуючи діагностику потреб, індивідуальний супровід, психоедукацію, медіацію та моніторинг змін. Особливу увагу приділено гендерно чутливому аналізу, який має стати обов'язковим компонентом сучасних цифрових сервісів.

Ключові слова: штучний інтелект, гендерно чутлива соціальна робота, кар'єрне консультування, профорієнтація, цифрова трансформація.

ВСТУП

У сучасних умовах цифрової трансформації освіти та соціальних практик особливої значущості набуває інтеграція інноваційних технологій, зокрема, штучного інтелекту (ШІ) у діяльність фахівців із соціальної роботи, що взаємодіють із підлітками та їхніми батьками. Перехід до цифрового освітнього середовища, яке відповідає запитам поколінь Z і Альфа, ставить нові виклики перед фахівцями соціальної сфери: як ефективно поєднати технології, людяність, індивідуальний підхід та гендерну чутливість у наданні профорієнтаційної підтримки.

Згідно з даними ЮНІСЕФ (2024), понад 5,3 мільйона дітей в Україні зіткнулися з обмеженням доступу до освіти внаслідок повномасштабного вторгнення. З них понад 3,6 мільйона дітей не можуть навчатися у своїх звичних класах через пошкодження шкіл або безпекові ризики. Водночас дослідження (Cedos, 2024) показує, що лише 22% українських школярів отримували системну профорієнтаційну підтримку в школі, і менше 10% – у формі індивідуального консультування. Ці показники вказують на низький рівень доступності до кар'єрного консультування й отримання профорієнтаційної підтримки, особливо для дітей із вразливих категорій: внутрішньо переміщених осіб, дітей з інвалідністю, мешканців сільської місцевості та тих, хто стикається з гендерними упередженнями при виборі професійного шляху.

У той же час, за даними Державної служби зайнятості (2024), понад 68% молоді віком 14-18 років у своїх запитах зазначають потребу у професійній орієнтації з використанням цифрових платформ і тестувань. Цей запит відображає зростаючу довіру підлітків до технологічних інструментів, що може бути ефективно використано у практиках соціальної роботи.

Школа більше не є єдиним джерелом знань: вона стає простором співпраці, наставництва й розвитку життєвих стратегій учнів. У цьому контексті соціальна робота в освітньому середовищі виходить за межі суто підтримувальних функцій і трансформується в динамічну систему партнерства між педагогами, батьками, учнями та технологіями. Саме тут відкриваються нові можливості для інтеграції ШІ як інструмента персоналізованого кар'єрного консультування, адаптованого до гендерних потреб і соціального контексту підлітків.

Практика впровадження текстових і візуальних ШІ-асистентів у школах, представлена в сучасних методичних матеріалах (Белоліпцева та ін., 2025), підтверджує потенціал таких інструментів у формуванні гнучких та етичних моделей соціальної роботи. Особливо це важливо для роботи з підлітками з вразливих категорій, включаючи тих, хто має обмежений доступ до професійної орієнтації через соціальні бар'єри, гендерні стереотипи або відсутність підтримки з боку батьків.

Водночас інтеграція ШІ потребує усвідомлення не лише технічних, а й етичних аспектів – питань доступності, конфіденційності, недопущення дискримінації, збереження гендерного балансу у виборі професій. Тому розробка структури моделі інтеграції штучного інтелекту в гендерно чутливу соціальну роботу з підлітками та їхніми родинами є актуальним науковим завданням, що поєднує технологічний прогрес із цінностями людяності, інклюзії та партнерства.

Метою статті є обґрунтування та представлення структури моделі інтеграції штучного інтелекту в гендерно чутливу соціальну роботу з підлітками та їхніми батьками, спрямовану на розвиток інструментів кар'єрного консультування і профорієнтаційної підтримки в закладах освіти в умовах цифрової трансформації. У фокусі моделі – взаємодія фахівця з соціальної роботи, учня, родини та освітнього середовища на основі технологічних можливостей ШІ із урахуванням принципів гендерної рівності, етичної відповідальності й доступності послуг.

АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ НАУКОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Упродовж останнього десятиліття штучний інтелект (ШІ) дедалі активніше інтегрується в освітню та соціальну практику, що знайшло відображення в численних дослідженнях на перетині педагогіки, соціальної роботи, цифрових технологій та гендерознавства. Науковий дискурс зосереджується навколо пошуку ефективних моделей упровадження ШІ з урахуванням етичних, інклюзивних та міждисциплінарних підходів.

Зокрема, у праці «Artificial Intelligence in Education. Promises and Implications for Teaching and Learning» (Holmes, Bialik & Fadel, 2019) розглядають потенціал адаптивного навчання на основі алгоритмів ШІ для створення персоналізованих траєкторій освіти. Автори наголошують, що використання таких інструментів дає змогу учням з різними потребами реалізовувати індивідуальні освітні цілі. Водночас вони попереджають про ризики зниження ролі живої взаємодії між учнем і дорослим, що є принципово важливим у соціальній роботі.

Аналіз матеріалів дослідження “Hotovnist spetsialistiv” (2021) демонструє, що без уваги до гендерної специфіки та професійної бази соціальних працівників використання будь-яких технологічних інструментів, включно із ШІ, ризикує бути неефективним або частково реалізованим у практичній діяльності.

У вітчизняному контексті це питання розкривається у статті «Соціальна робота і штучний інтелект: від ризиків до трансформації» (Карогодіна та Семигіна, 2023). Дослідниці аналізують потенціал ШІ як інструменту посилення соціальних сервісів, але підкреслюють необхідність професійної рефлексії, етичного контролю й критичного мислення соціального працівника. Вони стверджують, що ШІ не є заміною людської допомоги, а радше – додатковим ресурсом, який вимагає нових навичок і перегляду професійної ролі фахівця.

У сфері кар'єрного консультування особливу увагу привертають дослідження автора концепції career construction theory (Savickas, 2013). Він трактує кар'єрне становлення як процес нарративної ідентичності, в якому важливо враховувати не лише інтереси, але й соціокультурний, зокрема, гендерний контекст. Це співзвучно із сучасними підходами до профорієнтаційної підтримки, заснованої на діалозі між учнем, батьками та фахівцем, а також із можливістю технологій ШІ адаптуватися до індивідуального профілю підлітка.

Міжнародна організація праці у доповіді «Digital Career Guidance» (2022) розглядає приклади використання ШІ-асистентів, мобільних застосунків і чат-ботів для профорієнтації. Автори підкреслюють, що ефективність таких рішень зростає за умови їхнього доповнення офлайн-консультуванням і педагогічним

супроводом. Також наголошено на необхідності адаптації цифрових інструментів до гендерних потреб, адже дівчата і хлопці часто демонструють різні очікування щодо професійного майбутнього.

Гендерно чутлива соціальна робота є окремим дослідницьким напрямом. Наприклад, у праці «Feminist Social Work Theory and Practice» (Dominelli, 2002) обґрунтовує важливість включення гендерної аналітики у всі етапи надання соціальних послуг. Це особливо актуально в роботі з підлітками, оскільки гендерні стереотипи часто обмежують вибір професій і самореалізацію. Використання ШІ без урахування цих факторів може не лише не зменшити, а й посилити наявні упередження.

Крім того, у звіті «AI in Education: Challenges and Opportunities» (UNESCO, 2019) надає рекомендації щодо створення етичних та гендерно збалансованих освітніх систем на основі ШІ. Автори наполягають, що впровадження ШІ у навчання й консультування має супроводжуватися моніторингом гендерних диспропорцій в доступі до цифрових технологій і результатах навчання.

Варто згадати дослідження (Cedos, 2024), що вказує на низький рівень доступу підлітків до якісної профорієнтації в українських школах – лише 22% опитаних учнів мали досвід індивідуального кар'єрного консультування. Це створює потребу в нових моделях, що поєднують цифрові інструменти, зокрема, ШІ із соціальною і педагогічною підтримкою.

Таким чином, аналіз сучасної літератури свідчить про те, що найбільш перспективними є моделі інтеграції ШІ в соціальну та освітню практику, які базуються на гуманістичному, міждисциплінарному й етично відповідальному підході; враховують гендерну специфіку й потреби вразливих груп; поєднують технології з живим діалогом і підтримкою фахівців; забезпечують професійну підготовку соціальних працівників до цифрових змін.

Методологічну основу дослідження становить міждисциплінарний підхід, що поєднує позиції соціальної роботи, педагогіки, гендерних студій та освітніх технологій.

Розробка структури моделі інтеграції штучного інтелекту у практику соціальної підтримки підлітків здійснюється в межах системного підходу, який дозволяє врахувати взаємозв'язки між учасниками освітнього процесу (учень – батьки – соціальний працівник – освітній заклад – цифрове середовище).

У дослідженні також застосовано конструктивістський підхід, згідно з яким особистість підлітка розглядається як активний суб'єкт, здатний самостійно конструювати освітню та професійну траєкторію за умови відповідної підтримки. Це дає змогу інтегрувати інструменти ШІ у процеси кар'єрного консультування з урахуванням особистісних і соціокультурних особливостей.

Методи дослідження: теоретичний аналіз сучасних джерел з тематики штучного інтелекту, соціальної роботи в освіті, кар'єрного консультування, гендерних підходів; контент-аналіз матеріалів освітньо-методичних посібників та програм, зокрема, авторського практичного посібника «Розумні інструменти для педагога: від створення контенту до підтримки інклюзії» (Белоліпцева, О. В. та ін., 2025), що описують практичне застосування ШІ у роботі з дітьми; моделювання – для побудови структури моделі інтеграції ШІ у соціальну роботу

з підлітками та їхніми батьками на базі закладів освіти; експертне оцінювання (на подальшому етапі) – для апробації моделі у фокус-групах фахівців з із соціальної роботи, педагогів, батьків та представників учнівської молоді; гендерний аналіз, що дозволяє виявити потенційні ризики та бар'єри, пов'язані з гендерною упередженістю у використанні цифрових рішень і підходів до профорієнтації.

Дослідження має прикладний характер і орієнтоване на вдосконалення практики соціальної роботи у сфері освіти шляхом поєднання інноваційних технологій із гуманістичними принципами підтримки розвитку дитини та родини.

У наступному розділі буде представлено авторську структуру моделі, що враховує ці принципи та адаптована до контексту української освіти й соціальної роботи з підлітками.

РЕЗУЛЬТАТИ

Соціальна робота в освітньому середовищі відіграє ключову роль у підтримці особистісного розвитку дитини, збереженні її права на безпечне й інклюзивне навчання, а також у забезпеченні доступу до соціальних і психоедукаційних ресурсів. У сучасних умовах цифрової трансформації перед фахівцем з соціальної роботи постають нові завдання – не лише бути посередником між дитиною та соціальним середовищем, а й ефективно інтегрувати цифрові інструменти в практику допомоги. Зокрема, це стосується такої складної ділянки роботи, як професійне самовизначення підлітків у контексті нестабільності, гендерної нерівності та обмеженого доступу до якісного консультування.

Наявні на сьогодні освітні програми профорієнтації – як державні, так і громадські ініціативи (наприклад, «Навігатор професій», «ПрофіКемп», онлайн-курси на базі платформи Prometheus чи кар'єрні гіді від МОН) – мають переважно інформаційний характер. Вони орієнтовані на передачу знань про професії, але майже не включають соціального аналізу обставин життя дитини, не адаптовані для вразливих категорій дітей та не супроводжуються професійною соціальною підтримкою.

Фахівець з соціальної роботи при цьому лишається поза межами технологічних рішень, попри те, що він є найбільш компетентним для інтерпретації контексту: складної життєвої ситуації дитини, сімейної динаміки, психосоціального стану, впливу травматичного досвіду або соціально-економічних обмежень. Більше того, гендерні аспекти професійного вибору підлітків досі залишаються малодослідженими в практиках цифрової освіти, хоча саме фахівець з соціальної роботи може виступати агентом змін у цій сфері.

З огляду на це, актуальним є створення цілісної моделі, в якій штучний інтелект не замінює, а підсилює професійну діяльність соціального працівника. Така модель має об'єднати: технологічні рішення (як-от адаптивні алгоритми, AI-аналітика, цифрові профілі), гендерно чутливу інтерпретацію результатів, індивідуалізовану підтримку підлітків і батьків, організацію тренінгових і фасилітаційних форматів на базі освітнього закладу, та етичне регулювання процесу надання рекомендацій у межах кар'єрного консультування.

Особливістю запропонованої моделі є її фокус на соціальній роботі як інтеграційній ланці між освітньою системою, цифровим інструментарієм та

особистістю дитини. Модель враховує соціальні ризики, уразливість певних груп підлітків (ВПО, діти з інвалідністю, із сімей, які перебувають в складних життєвих обставинах, а також гендерні виклики в контексті професійного самовизначення.

Таким чином, ця модель спрямована на розширення повноважень і функціоналу соціального працівника, який стає не просто консультантом, а цифровим фасилітатором, медіатором та захисником інтересів дитини в умовах нової цифрової реальності.

Запропонована структура моделі побудована на міжрівневій взаємодії: підліток – батьки – соціальний працівник – освітній заклад – цифрове середовище, і реалізується через п'ять ключових функціональних блоків, у кожному з яких ШІ не замінює, а підсилює функції фахівця соціальної роботи (таблиця 1).

Таблиця 1. Структура моделі інтеграції ШІ в гендерно чутливу соціальну роботу з підлітками та їхніми батьками

Назва блоку	Мета	Інструменти ШІ та цифрові ресурси	Гендерна чутливість
Діагностико-оціночний	Виявлення потреб, бар'єрів, потенціалу підлітка	AI-опитувальники: Pymetrics, YouScience, Thrive360. Психологічні скринінги на основі NLP: Wysa AI, ChatGPT for counseling. Чат-боти: Woebot, ELSA, Replika. Цифрові профілі з освітніх платформ: ClassDojo, Khan Academy. Адаптивні системи самооцінки: Gallup Strengths Explorer, Skills Builder Benchmark	Виявлення гендерних упереджень у відповідях і результатах тестів (наприклад, заниження оцінок здібностей у дівчат у STEM). Оцінка факторів дискримінації за статтю, гендерною ідентичністю чи гендерними ролями. Включення до профілю не лише освітніх даних, а й психосоціального середовища дитини (особливо для ЛГБТК+, дітей з вразливих родин). Урахування впливу гендерного тиску в сім'ї або спільноті при формуванні цілей та очікувань
Профорієнтаційно-супровідний	Формування індивідуальної кар'єрної траєкторії	Career-matching системи (AI-powered): Pymetrics, Jobiri, TalentIndex. Освітні платформи: Prometheus, Coursera, EdEra, GoTeens,	Підтримка дівчат у STEM, хлопців у соціогуманітарних професіях. Використання платформ, які мають гендерно адаптовані модулі (наприклад, Pymetrics із

		FutureLearn. Сервіси профорієнтації: CareerExplorer, MyNextMove, CareerFitter.	дотриманням DEI- принципів). Робота з внутрішньою мотивацією та бар'єрами самостигматизації. Фасилітація діалогу в родині щодо гендерно нестандартних кар'єрних виборів
Психоедукаційний та тренінговий	Підвищення обізнаності, емоційної компетентності та цифрової грамотності	Відео-курси та тренінги: Coursera (AI+Mental Health), EdEra – «Цифрова грамотність», UNICEF Digital Skills. AI-додатки для саморефлексії: Woebot, Youper, Replika. Навчальні платформи для підлітків: Mindly, Be Internet Awesome (Google). Форум-платформи з модерацією: Discourse, Discord- канали для навчання. Українські проекти: STEM is FEM, StopSexismBot	Аналіз соціального впливу гендерних очікувань (на прикладах із соцмереж, ігор, ІІІ- інтерфейсів). Робота з внутрішніми конфліктами, спричиненими гендерним тиском у сім'ї чи спільноті. Створення безпечного простору для обговорення тем самовираження, самооцінки, тілесності. Тренінги щодо протидії онлайн-насильству, гендерній нерівності в цифровому просторі. Підтримка самостійного прийняття рішень – без тиску з боку родинних сценаріїв
Комунікаційно- медіаційний	Забезпечення партнерської взаємодії дитини, батьків, школи	Інтегровані ІІІ- помічники для комунікації: Otter.ai (транскрипції зустрічей), Kialo Edu (структуровані дебати). Боти-нагадувачі: Remind, Notion AI + календарі. Сповідання для батьків: Tactileo, ParentSquare.	Використання практик партисипації – спільного ухвалення рішень за участю самої дитини. Гендерно нейтральна комунікація у всіх цифрових повідомленнях
Моніторингово- оцінювальний	Оцінка прогресу, корекція дій,	Аналітичні платформи: Power	Виявлення прихованих проявів гендерної

	фіксація змін	BI, Google Data Studio, Tableau, Освітні дашборди: Schoolytics, Khan Academy Learner Progress. AI-інструменти відстеження емоцій і поведінки: Emotion AI (Affectiva, Cognitiv+), ClassDojo Analytics. Автоматизовані опитувальники: Typeform + GPT інтеграція, SurveyMonkey AI Insights	нерівності (наприклад, дівчата з високими результатами у STEM, які знижують активність через зовнішній тиск). Аналіз різниці в результатах між хлопцями і дівчатами в цифрових середовищах. Визначення, чи є відмінності в якості зворотного зв'язку, що отримують діти різної статі. Корекція підтримки для учнів, які стикаються з гендерними бар'єрами, зокрема у виборі професій
--	---------------	---	--

Джерело: складено авторками на основі аналізу літератури

У Таблиці 1 узагальнено ключові напрями застосування інструментів штучного інтелекту (ШІ) у практиці гендерно чутливої соціальної роботи з підлітками та їхніми батьками. Як видно зі структури моделі, ШІ виступає не як автономний алгоритм ухвалення рішень, а як підсилювач професійної діяльності фахівця соціальної роботи. Його роль –забезпечити більш точні, адаптивні й динамічні засоби аналізу, комунікації та моніторингу, які доповнюють і розширюють потенціал традиційних підходів до соціальної підтримки.

Таким чином, кожен із п'яти функціональних блоків в структурі моделі поєднує цифрові технології з етичними, психологічними та правовими аспектами соціальної роботи; структуровано навколо дітей і підлітків у взаємодії з батьками, педагогами та цифровим середовищем; має чітко виражений гендерний фокус, спрямований на запобігання дискримінації та розширення можливостей молоді незалежно від статі, гендерної ідентичності чи соціального статусу.

Відповідно до звіту Міжнародної організації праці (Inventory of digital career guidance tools, 2022) цифрові платформи кар'єрного консультування повинні бути гнучкими й враховувати психоемоційні й соціальні умови молоді. Зокрема, діагностико-оціночний блок поєднує технологічні інструменти (AI-опитувальники, цифрові профілі, алгоритми виявлення схильностей) з професійною інтерпретацією результатів соціальним працівником.

Як наголошує авторка у дослідженні трансформації ролі фахівця у цифрову добу, соціальний працівник має забезпечити глибоке тлумачення даних у світлі індивідуального життєвого контексту дитини (Семигіна, 2023). У соціальній роботі важливо не обмежуватися лише автоматизованим аналізом, адже ключове значення мають уміння визначати потреби людей та використовувати цифрові інструменти з розумінням і відповідальністю.

Теорія побудови кар'єри (Savickas, 2013) підкреслює, що для ефективного консультування важлива не лише інформація, а й підтримка в особистісному опрацюванні вибору. Цей блок забезпечує створення індивідуальних траєкторій професійного розвитку підлітків, виходячи не лише з їхніх здібностей, а й з соціального оточення, ресурсів родини, психоемоційного стану.

Дослідження аналітичного центру Cedos (Вибір вищої освіти: гендерний аналіз, 2024), показує, що підлітки в Україні шукають не стандартизовані тести, а персоналізований підхід, який і реалізує фахівець соціальної роботи в ситуаціях, де важливим є подолання гендерних або соціальних бар'єрів. Використання моделі спрямовано на розвиток цифрової грамотності, емоційної стабільності й навичок критичного мислення у підлітків і батьків. Що підтверджується даними (Holmes, Bialik, & Fadel, 2019), де використання ШІ в освіті ефективне лише за умови підготовки користувача – особливо вразливих категорій.

Важливо, що соціальний працівник тут виконує роль фасилітатора: пояснює логіку роботи алгоритмів, допомагає підлітку інтерпретувати результати, організовує тренінги, у тому числі із гендерно чутливих тем.

Обґрунтована структура моделі фокусується на діалозі та партнерстві між дитиною, родиною, закладом освіти та фахівцем соціальної роботи. Технології забезпечують комунікацію, але саме соціальний працівник виступає медіатором, який модерує складні розмови, залагоджує конфлікти та підтримує дитину у вираженні власної позиції. Це перегукується з іншими дослідженнями (Holmes, Bialik, & Fadel, 2019), яке підкреслює, що технології не повинні ізолювати користувача, а навпаки – посилювати зв'язки.

Особливо актуально, що модель передбачає безперервний збір даних про хід професійного самовизначення підлітка, рівень задоволеності, ефективність запропонованих рішень. Важливо, щоб ці дані не залишались у цифрових системах, а інтерпретувались у світлі соціального та гендерного контексту. Згідно з рекомендаціями UNESCO (UNESCO, 2023) ефективне використання ШІ в освіті потребує людської оцінки даних і постійного зворотного зв'язку. Саме соціальний працівник, завдяки своєму професійному баченню, визначає, коли траєкторію слід коригувати або посилити підтримку.

Таким чином, інтеграція штучного інтелекту в соціальну роботу з підлітками дає змогу поєднати потенціал цифрових технологій із гуманістичними засадами фаху. Кожен блок у структурі моделі демонструє, що успішна профорієнтація можлива лише за умови партнерської, етично відповідальної та гендерно чутливої взаємодії, в якій фахівець соціальної роботи виступає не лише посередником, а медіатором і фасилітатором особистісного зростання дитини.

ОБМЕЖЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Незважаючи на перспективність розробленої структури моделі інтеграції штучного інтелекту в гендерно чутливу соціальну роботу з підлітками, дослідження має низку об'єктивних обмежень, які необхідно враховувати при її імплементації у вітчизняну практику.

Порівняно з країнами Європейського Союзу чи Північної Америки, інституційне закріплення ролі соціального працівника в закладах освіти України залишається слабким. В українській моделі соціальної роботи шкільний

соціальний педагог часто поєднує функції психолога, вихователя або адміністратора, що ускладнює реалізацію спеціалізованих програм профорієнтаційного супроводу.

Для порівняння, у розвинених країнах, таких як Швеція, державна молодіжна політика комплексно спрямована на доступ молоді до програм підтримки та розвитку, що реалізується через місцеві органи та численні молодіжні ініціативи (European Commission / EACEA, 2020). У Канаді соціальні працівники є кваліфікованими фахівцями, які працюють з різними групами населення, включно з молоддю, та забезпечують консультаційну й соціальну підтримку, в тому числі через цифрові сервіси на кшталт Kids Help Phone (Volia.cx.ua, 2025).

Науково дискурсу потребує і інтеграція ШІ в роботу з підлітками, як системи доступу до якісної цифрової інфраструктури, стабільного інтернету, безпечних пристроїв і навчених кадрів. В українських школах, особливо в сільських або прифронтових громадах, доступ до таких умов часто обмежений. Це унеможливорює повноцінне використання ШІ як інструмента персоніфікованого супроводу.

За даними UNESCO (UNESCO, 2011) в країнах із розвинутою цифровою інфраструктурою застосування штучного інтелекту супроводжується державним регулюванням, сертифікованими освітніми продуктами й обов'язковою етичною експертизою. Натомість в Україні більшість цифрових ресурсів неадаптовані до соціальної роботи і не проходять спеціалізованого аудиту.

Критичним аспектом є факт того, що попри наявність державної політики гендерної рівності, у практиці соціальної роботи в Україні гендерно чутливі підходи лише частково інтегровані в профорієнтаційну діяльність. Більшість програм орієнтовані на формальні характеристики або традиційні стереотипи, що перешкоджає реалізації потенціалу підлітків, зокрема дівчат у STEM-напрямах або хлопців у гуманітарній сфері. Для порівняння, у Фінляндії чи Нідерландах функціонують державні моделі кар'єрного консультування з обов'язковим гендерним компонентом, а фахівці проходять відповідну сертифікацію (Euroguidance, n.d.). Такий досвід вказує на потребу розбудови спеціалізованої підготовки соціальних працівників в Україні щодо використання ШІ з урахуванням гендерної справедливості.

Таким чином, вище викладений аналіз проведено в руслі сучасних досліджень, що трактують ШІ як елемент соціальної екосистеми, що передбачає наявність етичного корегування та захисних механізмів.

ВИСНОВКИ

У сучасному цифровому середовищі соціальна робота потребує концептуального переосмислення власної ролі, зокрема, в освітньому просторі. Представлена в статті структура моделі інтеграції штучного інтелекту (ШІ) в гендерно чутливу соціальну роботу з підлітками та їхніми батьками відповідає викликам часу, з одного боку, орієнтуючись на технологічні інновації, з іншого – зберігаючи гуманістичну природу професії.

Запропонована модель ґрунтується на міждисциплінарному підході й інтегрує технологічні ресурси з інструментами соціальної підтримки,

профілактики дискримінації, підтримки психоемоційної стабільності та розвитку критичного мислення молоді. П'ять функціональних блоків, охоплених у структурі моделі, окреслюють основні напрями професійної взаємодії, де ІІІ не замінює, а посилює діяльність фахівця соціальної роботи.

Результати аналізу вказують на потенціал такої моделі у підвищенні доступності кар'єрного консультування для вразливих категорій підлітків, зокрема, дітей із соціально вразливих груп, дівчат, які стикаються з обмеженнями у виборі професій, або тих, хто не має достатньої батьківської підтримки. Успішність впровадження подібних моделей у практику залежить від низки умов: цифрової інфраструктури, фахової підготовки кадрів, міжсекторальної взаємодії та етичного регулювання.

Водночас, як засвідчив проведений аналіз, на відміну від країн Північної Європи чи Північної Америки, українська практика соціальної роботи в освіті все ще потребує структурної реформи, зокрема у сфері розбудови цифрової компетентності фахівців, впровадження гендерно чутливих стандартів і забезпечення доступу до якісних цифрових рішень для підлітків із різних соціальних середовищ.

Перспективи подальших досліджень варто спрямувати на апробацію розробленої моделі в різних освітніх контекстах (місто-село, ліцей-загальноосвітня школа); емпіричне вивчення впливу ІІІ-інструментів на професійні орієнтири підлітків; розробку програм підготовки соціальних працівників до роботи в цифровому середовищі; аналіз етичних, правових та гендерних наслідків застосування ІІІ в освітньо-соціальному середовищі.

Інтеграція ІІІ в соціальну роботу з молоддю відкриває нові горизонти у справі формування справедливих і доступних умов професійного вибору, але водночас вимагає підвищеної чутливості, міждисциплінарної взаємодії та постійного переосмислення ролі людини у цифровому світі.

ЛІТЕРАТУРА

Белоліпцева, О. В., Волкова, К. С., Кутова, А. І., Носова, О. О., & Пугач, Ю. Ф. (2025). *Розумні інструменти для педагога: Від створення контенту до підтримки інклюзії* (практ. посібник). Харків.

https://drive.google.com/file/d/1sB2WUPJcXCqAulBx_0AGxN2YmYiC3Eat/view

Воля.сх.ua. (2025). Що таке соціальний працівник у Канаді? <https://yacht.volia.cx.ua/ukraincyam/shho-take-socialniy-pracivnik-u-kanadi.html>

Державна служба зайнятості. (2024). Презентація за результатами опитування школярів. <https://www.dcz.gov.ua/>

Готовність спеціалістів соціальних служб до гендерно-чутливої діяльності з неповнолітніми, схильними до правопорушень. (2021). *Журнал освітніх та соціальних досліджень*, 11 (3), 48. <https://doi.org/10.36941/jesr-2021-0050>

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ). (2024, 19 лютого). Війна в Україні продовжує красти надії дітей на майбутнє. UNICEF Ukraine. <https://www.unicef.org/ukraine/en/stories/ukraine-war-continues-to-rob-childrens-hopes-for-future>

Карогодіна, Т., & Семигіна, Т. (2023). Соціальна робота і штучний інтелект: Від ризиків до трансформації. *Social Work and Education*, 10(3), 94-108. DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.4

- Cedos. (2024). Вибір вищої освіти: Гендерний аналіз (дослідження). <https://cedos.org.ua/researches/vybir-vyshchoi-osvity-hendernyi-analiz/>
- Dominelli, L. (2002). Feminist social work theory and practice. Palgrave Macmillan.
- European Commission / EACEA. (2020). Youth policies in Sweden – 2020. European Commission. https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/sites/default/files/2021-09/Sweden_2020.pdf
- Euroguidance. (n.d.). Guidance system in the Netherlands. Euroguidance. <https://euroguidance.eu/guidance-system-in-the-netherlands>
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning. Center for Curriculum Redesign.
- International Labour Organization. (2022). Digital career guidance. <https://www.ilo.org>
- Savickas, M. L. (2013). Career construction theory and practice. In S.D. Brown & R. W. Lent (Eds.), Career development and counseling: Putting theory and research to work (pp. 147–183). Wiley.
- UNESCO. (2019). Artificial intelligence in education: Challenges and opportunities for sustainable development. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366994>
- UNESCO Institute for Educational Planning. (2011). Gender equality in education: Looking beyond parity. https://genbase.iiep.unesco.org/applis/intepi/fichiers/int/9834_SEM313_16_Eng.pdf

INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTO GENDER-SENSITIVE SOCIAL WORK WITH ADOLESCENTS AND THEIR PARENTS: OPPORTUNITIES FOR CAREER COUNSELING AND VOCATIONAL GUIDANCE SUPPORT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION

Olena BELOLIPTSEVA, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Work, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, 61050, Kharkiv, Rustaveli Lane, 7.; beloliptseva27@gmail.com

Kateryna VOLKOVA, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Social Work, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, 61050, Kharkiv, Rustaveli Lane, 7; volkova.katya@meta.ua

Abstract. The article explores the integration of artificial intelligence (AI) into social work practices within educational settings, with a particular focus on supporting the career self-determination of adolescents from vulnerable groups. It analyzes both international and domestic approaches to the application of AI in education, career counseling, and gender-sensitive social work. The necessity of combining digital technologies with ethical support provided by specialists is substantiated. An interdisciplinary model is presented, merging pedagogy, social work, gender studies, and educational technologies, aiming to offer personalized support to adolescents through AI tools. The role of the social work specialist is emphasized as a key integrator of digital solutions and human interaction, ensuring inclusivity, humanism, and professional effectiveness in counseling.

Key challenges are identified, including limited access to quality career counseling for vulnerable youth, underdeveloped digital infrastructure in schools, and the absence of gender components in existing educational programs.

The purpose of the study is to develop and theoretically substantiate the structure of a model for integrating AI into social work practice with adolescents, focused on supporting their career self-determination.

Methodologically, the article is grounded in interdisciplinary, constructivist, and systemic approaches. The proposed model consists of five functional blocks: diagnostic-assessment, career-guidance and support, psychoeducational, communication and mediation, and monitoring and evaluation. In each of these, AI acts as a support tool that enhances the capabilities of the social work specialist while preserving the principles of inclusion, humanism, and gender equity.

Analysis of current research and examples from international practice suggests that the combination of digital tools with human interaction holds the greatest potential for adolescent career guidance. The article also outlines future research directions, including empirical testing of the model, development of standards for gender-sensitive digital services, and training of social workers to operate effectively in new digital environments.

The integration of artificial intelligence into social work in the educational field opens new opportunities for supporting the career self-determination of adolescents,

particularly those from vulnerable social groups. The proposed interdisciplinary model demonstrates that effective implementation of AI is only possible when technological solutions are combined with a humanistic approach, ethical support, and active involvement of social work professionals.

The defined structural blocks of the model enable flexible adaptation to various educational contexts, providing for needs assessment, individualized support, psychoeducation, mediation, and change monitoring. Particular attention is paid to gender-sensitive analysis, which is emphasized as a mandatory component of modern digital services.

Keywords: artificial intelligence, gender-sensitive social work, career counseling, career guidance, digital transformation.

References

Bieloliptseva, O. V., Volkova, K. S., Kutova, A. I., Nosova, O. O., & Puhach, Yu. F. (2025). Smart tools for educators: From content creation to inclusion support. Kharkiv. https://drive.google.com/file/d/1sB2WUPJcXCqAulBx_0AGxN2YmYiC3Eat/view [Ukrainian]

Voliya.cx.ua. (2025). What is a social worker in Canada?. <https://yacht.volia.cx.ua/ukraincyam/shho-take-socialniy-pracivnik-u-kanadi.html> [Ukrainian]

State Employment Service. (2024). Presentation based on the results of a survey of school students. <https://www.dcz.gov.ua/> [Ukrainian]

Readiness of social service specialists for gender-sensitive work with minors prone to delinquent behavior. (2021). Journal of Educational and Social Research, 11 (3), 48. <https://doi.org/10.36941/jesr-2021-0050> [Ukrainian]

United Nations Children's Fund (UNICEF). (2024, February 19). The war in Ukraine continues to steal children's hopes for the future. UNICEF Ukraine. <https://www.unicef.org/ukraine/en/stories/ukraine-war-continues-to-rob-childrens-hopes-for-future> [Ukrainian]

Karogodina, T., & Semigina, T. (2023). Social work and artificial intelligence: From risks to transformation. *Social Work and Education*, 10(3), 94-108. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.25.3.4> [Ukrainian]

Cedos. (2024). Choosing higher education: A gender analysis. <https://cedos.org.ua/researches/vybir-vyshchoi-osvity-hendernyi-analiz/> [Ukrainian]

Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave Macmillan.

European Commission. EACEA. (2020). *Youth policies in Sweden – 2020*. European Commission. https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/sites/default/files/2021-09/Sweden_2020.pdf

Euroguidance. (n.d.). *Guidance system in the Netherlands*. Euroguidance. <https://euroguidance.eu/guidance-system-in-the-netherlands>

Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Center for Curriculum Redesign.

International Labour Organization. (2022). *Digital career guidance*. <https://www.ilo.org>

Savickas, M. L. (2013). Career construction theory and practice. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 147–183). Wiley.

UNESCO. (2019). *Artificial intelligence in education: Challenges and opportunities for sustainable development*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366994>

UNESCO Institute for Educational Planning. (2011). *Gender equality in education: Looking beyond parity*. UNESCO. https://genbase.iiep.unesco.org/applis/intepi/fichiers/int/9834_SEM313_16_Eng.pdf

Article history:

Received: December 22, 2025;

1st Revision: January 22, 2026;

Accepted: March 30, 2026.